

Novosti iz Planinske založbe

Narava v gorskem svetu

Najboljši način za varovanje in ohranjanje gorskega okolja je ozaveščanje, izobraževanje in informiranje planincev in drugih obiskovalcev gora.

Varstvo gorske narave je bilo v okviru izobraževanj Planinske zveze Slovenije navzoče že vse od leta 1954 (program za gorske stražarje). Zdaj je vključeno tudi v nekatere druge programe usposabljanj Planinske zveze Slovenije.

Doslej smo pri vseh temah naravovarstvenega usposabljanja uporabljali za učbenik drugo dopolnjevano izdajo edicije.

Narava v gorskem svetu (poznavanje in varstvo narave za planince) iz leta 1982. Ugotovili smo, da nekatere oblike ravnanja, za katere se je še pred dvajsetimi leti menilo, da so ustrezne, danes niso več dobre in prijazne do gorske narave, zato smo si v Komisiji za varstvo gorske narave zadali nalogo, da bomo izdali novo, posodobljeno edicijo Narave v gorskem svetu (z istimi avtorji), ki bo rabila za učbenik za varuho gorske narave in druge programe ter gorske stražarje, ob tem pa bo napisana poljudno, tako da bodo po njej segali tudi drugi ljubitelji in obiskovalci gorske narave. Tem bo rabila za izpopolnjevanje izobraževanja o gorski naravi, ki ji je uspelo ohraniti svojo divjo lepoto in občudovanje človeka.

Cena 4.990,00 SIT
Izid sredi aprila 2006

Plezalni vodniki Koroške

Raduha; Peca in Uršlja gora; Plezališča, zaledeneli slapovi, turno in alpinistično smučanje; Stanko Mihev, Planinska zveza Slovenije, 2005.

Pred 22 leti je v alpinistično javnost prišla drobna knjižica – Plezalni vodnik Raduha, Peca in Uršlja gora. Okoli 70 strani žepnega formata, na koncu pa kar precej vprašanj poznavalcem, ki bi pomagala dopolniti naslednjo izdajo. Na prehodu v letošnje leto je nova izdaja končno prišla med ljubitelje tamkajšnjih sten. Stanko Mihev, ki je precej pomagal že pri starem vodniku, je tudi za novega zbral in uredil material, ki pa ga je kar za tri samostojne knjižice. Ena knjiga bi bila preobsežna (in verjetno tudi pretežka za v nahrbtnik), zato je plezalni vodnik za Koroško razdeljen na tri dele: 1. Raduha, 2. Peca in Uršlja gora, 3. Plezališča, zaledeneli slapovi, turno in alpinistično smučanje. Čeprav sta le Peca in Uršlja gora pravi koroški gori, pa so Korošci tudi Raduho, čez katero je nekoč potekala deželna meja med Koroško in Štajersko, zaradi bližine vzeli za svojo. In tam se je pred drugo svetovno vojno pričel koroški alpinizem.

Najobsežnejši je seveda prvi vodnik, saj tam poleg Raduhe (Male, Srednje in Velike) nastopata še njena »satelita« Lanež in Durce, naštejemo pa lahko okoli 220 smeri in njihovih variant. 168 strani opisov, fotografij in shem, temu je treba dodati še 32 strani barvnih fotografij, ki sicer povečajo obseg vodnika, vendar ga tudi nekoliko okrasijo. Če smo že pri barvnih fotografijah, je treba poudariti, da se črno-bele fotografije, kjer so prikazane stene in vrisane smeri, sicer odlikujejo s precej večjo ostrino in jasnostjo. In še napaka: na fotografiji med stranema 48 in 49 v daljavi za vrhom Velike Raduhe ni Skuta, temveč Ojstri-

ca, Planjava, Brana in Turska gora, vrh Skute pa se ne vidi. A to je nepomembna malenkost, pomembno je, da vodnik prinaša veliko informacij in predvsem nazornih skic, ki so pri plezanju največ v uporabi. To je pravzaprav odlika vseh treh knjižic, ki so izdelane na podoben način.

Kazalo je na začetku vodnika, v prvi knjigi sta nato predgovor ter zgodovinski pregled alpinističnega in športnoplezalskega dogajanja na

območju Koroške s predstavitvijo uporabljenih ocen za težavnost skalnega in kombiniranega plezanja. Primerjalna tabela za ocenjevanje težavnosti smeri in kratka razlaga ocen za tehnično ter kombinirano plezanje bi sicer lahko bili v vseh treh vodnikih. Pri posameznih področjih imamo ob kratkem opisu navedene tudi naravne in kulturne znamenitosti, dostope do izhodišč, možnosti prenočevanja, dostope do posameznih sten in sestop z vrhov oziroma sten. Slika z uporabljenimi simboli v skicah plezalnih smeri in njihovim pomenom je sicer samo v prvem vodniku, a bi kakor poglavje o ocenah spet sodila v vse tri. Sheme, ki so delo Aleša Dolenca, so narejene izredno natančno, pogosto kot dobra kopija fotografije, in nam bodo večinoma povsem dovolj za vzpon čez določeno smer. »Fotografija ali skica pove več kakor tisoč besed ...« je navedeno v predgovoru, kar bo držalo.

Razveseljivo pri novih vodnikih je predvsem to, da je avtor upošteval spremembo trendov v plezanju in so podane ocene za proste vzpone, morebitna tehnična ocena pa je v oklepaju. Na shemah sta prav tako obe oceni, prosta

in tehnična, kar nam bo precej olajšalo izbiro smeri, primerne našim sposobnostim, in obenem natančneje opredelilo njeno težavnost. Pri opisih so ob ocenah in višini navedeni prvi plezalci, prva ponovitve, prosta in zimska ponovitve ter kratek opis smeri, pogrešamo le kakšen podatek o opremljenosti oziroma potrebni opremi za vzpon. Na zadnji strani platnic je še pregledni zemljevid področja za lažjo orientacijo.

Drugi vodnik je izdelan podobno, razlika je le, da imamo tukaj po štiri strani barvnih fotografij skupaj (v prvi knjigi dvolistni sklopi). Vsebinske je podana na 104 straneh, barvne fotografije pa še dodatno na 24. Žal je od 38 fotografij le sedem plezalskih, pa še od tega šest iz iste smeri. Prva knjiga prinaša od 47 fotografij prav tako le sedem plezalskih, zato pa je tretja fotografsko bolj alpinistična. Vseh 18 fotografij je akcijskih, dodane so še tri črno-bele. Tretji vodnik je sicer najtanjši, 72 strani je vsebinske, zato pa najbolj razgiban. Predstavljenih je devet plezališč, šest zaledenelih slapov in vrsta turnih ter alpinističnih smukov. Vsako plezališče ima pregleden zemljevid, ki nam bo pomagal pri dovozu in dostopu. Pri turnem in alpinističnem smučanju je še poglavje o ocenjevanju tovrstnih spustov.

Sicer zelo dobri vodniki so na prodaj v paketu, kar pomeni nekoliko višjo ceno, dobrih devet tisoč tolarjev, vendar vsekakor prinašajo dobrodošlo osvežitev že zdavnaj zastarelih podatkov. Prav gotovo bodo plezalci na novo odkrili že kakšno zdavnaj pozabljeno smer. In to je tudi namen tovrstnih vodnikov.

Boris Strmšek

Novosti s Krasa o Krasu

Kras: voda in življenje v kamniti pokrajini. Uredil Andrej Mihevc. Ljubljana, Založba ZRC, ZRC SAZU, 2005.

Kamen na kamen. Borut Juvanec. Ljubljana, Založba i2, 2005.

Beri, beri, rožmarin zeleni: kraška zelišča v ljudski tradiciji. Vesna Guštin Grilanc. Trieste, Transalpina, 2005. Od babe do smrti: bogastvo slovenskega besedja, Pavle Merku. Trst, Mladika, 2005.

Ob koncu leta 2005 smo dobili nekaj izjemno zanimivih knjig in pu-

blikacij, ki predstavljajo delčke identitete Krasa, kar vse nam zna priti prav ob načrtovanju spomladanskih izletov v kraljestvo visoke planote v zaledju Tržaškega zaliva. Zaustavimo se najprej pri najboljše knjigi Krasi: voda in življenje v kamniti pokrajini (ur. Andrej Mihevc), ki nas na dobrih petsto straneh vodi v skrivnosti vode na Krasu. Dvojezična slovensko-angleška izdaja prinaša pripetke strokovnjakov, ki obravnavajo pomen vode pri oblikovanju pokrajine in pri prilagoditvi človeka na življenje na Krasu in v sosednjih zakraselih pokrajinah. V prvem poglavju se seznanimo z naravnimi danostmi Krasa: geološko zgradbo, reliefom, vegetacijsko podobo, kali in življenjem v njih. Med potepanjem po kraški gmajni nam bo tako bolj jasno, kje in kako so nastale delane vrtače, razlikovali bomo med kalom in lokvijo, zgodovina gozda, ki osvaja vse večje površine nekdanje gole pokrajine, nam ne bo več neznanka. V drugem poglavju nam arheologi in zgodovinarji predstavijo poselitve in rabo zakraselega sveta v preteklosti. Tretji del obravnava kulturni vidik vode oziroma njene uporabe. Seznanimo se z neverjetnim bogastvom najrazličnejših vodnih objektov in predmetov, vezanih na nekdanjo oskrbo z vodo. Zadnje poglavje obravnava oskrbo z vodo v sodobni družbi.

Ob naslednji noviteti (Kamen na kamen, Borut Juvanec) se seznanimo z drugim značilnim elementom Krasa: kamnom. Z očmi arhitekta se podamo v svet kamnitih pokrajin in enostavnih konstrukcij, ki jih dobimo z zlaganjem kamna na kamen. Kras je ena od takih pokrajin kamenitih, kot je za-

temu rečejo. Kamenja pa niso le odložili na kup, ampak so mu dali koristno funkcijo. Zlagali so ga v suhe zidove ob robovih parcel in vzdolž kolovozov ali pa so celo ustvarili kamnita zatočišča, enostavne konstrukcije. Na Krasu jih poznamo kot pastirske hiške, v knjigi pa spoznamo, da take in podobne objekte najdemo še v številnih deželah, v številnih kamnitih pokrajinah. To so zavetišča za pastirje, lovce, vinogradnike, lahko je v njih na varnem živina, v nekaterih zgolj shranjeno orodje, lahko

se v njih hladi mleko ali se na strehi sušijo plodovi narave. Poleg zavetišč nam avtor predstavi tudi druge možnosti konstrukcij v kamnu brez veziva, od najelementarnejših zidov in škarp za terase do najrazličnejših pasti, vodnjakov, ledenic in mostov. Seveda se kot arhitekt posveti konstrukcijskim zakonitostim, predvsem korbellingu ali »previsevanju«, ko vsaka naslednja plast kamna sega preko spodnje in tako ustvari streho zavetišča.

Neutrudna zbiralka ljudskega izročila Vesna Guštin Grilanc nam v knjigi Beri, beri, rožmarin zeleni predstavi dobrih 120 zelišč, ki jih Kraševci uporabljajo (ali so jih uporabljali) pri lažanju zdravstvenih tegob, v živnozdravstvu, pri praznovanjih in v kuhinji. Med drugim izvemo, da potrebujemo mokovec, če hočemo na potepanjih po Krasu odgnati zlonamerna bitja in štrige. Če se nam bodo naredili otiščanci, ne bo šlo brez netreskovega soka. Stolčene liste robide bomo položili na rane, plodove črnega trna pa bomo iskali ob driski. Še polno je v knjigi zapisanih (in fotografsko popestrenih) skrivnosti iz zeliščarskega

pisal pesnik Srečko Kosovel. In če so hoteli Kraševci v tej pokrajini priti do vrtov, njiv in travnikov, so morali površine očistiti kamenja, jih otrebiti, kot